

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 76

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 76", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 81. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holb11val-shoot-workid59008.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTOLA LXXVI.

Til **

Min Herre skriver, at han nyligen udi et lærd Selskab hørte tale om et Slags forunderligt Dyr med Arme og Horn, som findes udi ferskt Vand, og som er af den Natur, at naar man skiær den i Stykker, bliver af hvert Stykke et fuldkommet Dyr, som tilforn. Tingen er probat, som kand sees af adskillige derom giorte Beretninger, især af Monsr. Trembleys Memoires, hvilke fortiene at læses. Det omtalte Dyr haver faaet Navn af Polypus. Autor haver forsøgt at skiære det udi mange Stykker, saavel paa tvers som paa langs; og vidner, at inden stakket Tiid et hvert Stykke er 82

bleven et heelt fuldkommet Dyr med Horn og Arme. Nogle Philosophi have af denne Decouverte taget Anledning at ville svække alt hvad hidindtil haver været lært om Siælen. De uddrage her af saadanne Conseqvencer, at, eftersom alle afskaarne Stykker af dette Dyr ere, og efter Seperationen blive levende, saa maa man deraf slutte, at enten Materien er levende, eller at Siælen kand være Materie, som er sammensatt af adskillige Particler, og som kand deeles in Infinitem. Thi Dyret er enten puur Materie, eller det haver en Siæl, som tillegges andre Creaturer: Hvis det er puur Materie, saa kand et Legeme udi sig selv have Liv; og hvis det haver en Siæl, saa seer man, at den kand multipliceres, saa at af een Siæl kand ved Deeling giøres fleere; hvorved den Lærdom om Siælens Unitet og Simplicitet svækkes. Mine Tanker herom ere disse: Hvis saadan Operation kunde giøres paa fleere Dyr, kunde man deraf tage Anledning til at fabriqvere et nyt metaphysisk Systema: Men, saasom Erfarenhed viser, at de Stykker, som skiæres af alle andre Creaturer, ere og blive døde, saa at de ingen Bevægelse og Liv meere have, saa følger alleene deraf, at dette Dyr, Polypus, maa være af en besynderlig Egenskab, og at det maa være sammensatt af utallige andre smaa Polypis, hvilke ved Skiæringen løses fra hinanden. Hvis saadan Meening, som ikke er aldeles u-rimelig, følges, saa bliver denne Decouverte ikke saa farlig, hverken for Theologie eller for Philosophie, som foregives; thi deraf flyder alleene, at Polypus er et Dyr af en særdeles Skabning, og at, isteden for, at andre Creaturer ere sammensatte af adskillige legemlige Particler, hvilke bevæges af en simpel og tilfælles Siæl saa er Polypus en Samling af adskillige heele Dyr, hvoraf et hvert haver, og maa have sin egen Siæl, eller sit eget Liv. Man kand bilde sig ind, at det er beskaffet med Polypis som med Ravn udi en Fisk, som synes ikkun at være et Corpus, skiønt det kand være sammensatt af nogle 1000 heele Stykker, hvoraf et hvert kand blive en fuldkommen Fisk, saa at, at deele en Fisk-Ravn, er ikke andet end at løse 83 mange sammenhængende organiserede Semina fra hinanden. Hvis man ikke vil lade sig nøye med denne Solution, holder jeg mig til mit første Argument, som er dette, at man ikke af et eeneste Dyrs Exempel kand formere en nye Philosophie, og kuldkaste en almindelig antagen Meening, som nærmer sig til Demonstration, efterdi man seer, at paa hvilket andet Creatur saadan Operation skeer, det dør, og de afskaarne Stykker blive ubevægelige og raadne. Man siger for et Ordsprog: Una hirundo non facit ver; det er, een Svale gjør ingen Sommer. Jeg haver viset, at man af en Cometes u-ordentlige og eleptiske Fart ikke bør eller kand kuldkaste den antagne Meening om Hvirvler eller Vorticibus, men alleene deraf slutte, at Cometen er af en besynderlig Natur, som ingen kand begribe. Ligeledes kand siges om dette selsomme Dyr, at man paa dets u-ordentlige Egenskab ikke kand grunde et nyt Systema i Philosophien. Vel tales om en Orm af samme Natur, som fødes med Mennesker og kaldes Solitarius. Men, endskiønt det var klart, at bemeldte Orm havde Analogie med Polypo, saa kunde dog ikke anføres uden to slige Exempler i Naturen. Derforuden paastaae nogle Naturkyndige, blant hvilke Vallisinieri, at samme Orm er ikke andet end en sammenhengende Kiæde af adskillige andre Orme. Jeg underkaster dette min Herres nøyere Efterforskning, forblivende etc.